
Kriterier for forfatterskap og faglig ansvar i VKMs uttalelser

Innledning

Vitenskapskomiteen for mat og miljø (VKM) leverer vitenskapelige vurderinger i form av uttalelser (på engelsk «opinions»). En uttalelse kan være en risikovurdering, en nytte- og risikovurdering, en forskningsoppsummering eller andre vitenskapelige vurderinger og kommentarer. Uttalelsene gjøres enten på oppdrag fra Mattilsynet og/eller Miljødirektoratet (eksterne oppdrag) eller på eget initiativ (selvinitierte oppdrag).

Som for enhver vitenskapelig publikasjon, har forfatterskapet i VKMs uttalelser betydning for at forskere blir kreditert for arbeidet de utfører, og for at de tar ansvar for at arbeidet er utført på en måte som ivaretar nøyaktighet og faglig integritet.

Forfatterskap kan noen ganger være omstridt, og føre til tvister. For å gjenspeile rolle- og ansvarsfordelingen og det brede samarbeidet som ligger bak VKMs uttalelser (Vedlegg 1-2), har VKM derfor laget kriterier for ansvar og forfatterskap. De tilsvarer i stor grad forfatterskapskriteriene til EFSA (the European Food Safety Authority) (EFSA, 2016).

Kriteriene er utarbeidet og vedtatt av VKMs ledelse, med innspill fra VKMs hovedkomité. Kriteriene skal sikre åpenhet om hvem som har bidratt på hvilken måte i VKMs vitenskapelige uttalelser. Kriteriene skal sørge for at alle som bidrar i arbeidet med VKMs uttalelser, har et veldokumentert, pålitelig og forutsigbart rammeverk å forholde seg til.

Kriterier for forfatterskap i VKMs uttalelser

Enhver forfatter av VKMs vitenskapelige uttalelser skal ha deltatt i arbeidet i en slik utstrekning at han/hun kan ta offentlig ansvar for de delene av innholdet som han/hun har hatt befatning med. En eller flere forfattere må ta ansvar for den faglige integriteten i hele arbeidet, fra planlegging til publisering. Forfatterskap skal utelukkende baseres på:

- a) Vesentlige bidrag til idé og utforming, eller datainnsamling, eller analyse og tolking av data.
- b) Utarbeiding av selve manuskriptet eller kritisk revisjon av rapportens vitenskapelige innhold.
- c) Godkjenning av rapportversjonen som skal publiseres.
- d) Medansvar for at alle deler av arbeidet er undersøkt og løst på en måte som ivaretar presisjon og faglig integritet.

Enhver bidragsyter som oppfyller **minst to av de fire kriteriene** ovenfor, skal oppføres som forfatter av VKMs vitenskapelige uttalelser. Alle andre bidragsytere vil bli nevnt under avsnittet «Acknowledgement» («Takk til»).

De fire kriteriene som sådan er tilsvarende i Vancouverreglene (ICMJE, 2016) og i EFSA's retningslinjer (EFSA, 2016). Til forskjell fra VKM og EFSA, sier imidlertid Vancouverreglene at alle de fire kriteriene skal være oppfylt for at man skal kunne oppføres som forfatter. Som nevnt innledningsvis, er VKMs forfatterskapskriterier laget for å gjenspeile rolle- og arbeidsfordelingen og det brede samarbeidet som ligger bak VKMs uttalelser (Vedlegg 1-2).

Forfatterrekkefølge i VKMs uttalelser

- 1) VKM
- 2) Faglig leder i prosjektgruppen
- 3) Prosjektgruppemedlemmer i alfabetisk rekkefølge
- 4) (Øvrige) medlemmer av ansvarlig faggruppe/hovedkomité/godkjenningssgruppe i alfabetisk rekkefølge
- 5) Leder av ansvarlig faggruppe/hovedkomité/godkjenningssgruppe

Leder av ansvarlig faggruppe/hovedkomité/godkjenningssgruppe skal stå som første forfatter etter VKM i de tilfellene vedkommende også er faglig leder i prosjektgruppen. Nestleder av ansvarlig faggruppe/hovedkomité/godkjenningssgruppe skal da være siste forfatter. Dette kan blant annet være aktuelt når prosjektgruppen utgjøres av hele faggruppen eller hovedkomiteen.

Om åpenhet og kreditering av forfatterskap i VKMs uttalelser

De som oppfyller forfatterskapskriteriene synliggjøres i «Suggested citation» på side to (kolofonsiden) i rapporten. Det skal være åpenhet om hvem som har bidratt til uttalelser fra VKM på hvilken måte. Dette vil fremkomme i en oversikt over forfatterne på side tre i rapporten.

VKMs medlemmer og eksterne eksperter som bidrar i utarbeidingen av VKMs vitenskapelige uttalelser, deltar i kraft av sin ekspertise og representerer ikke institusjonen de er ansatt ved eller andre interesser. I VKMs uttalelser vil alle medforfattere allikevel oppgis med sin tilhørighet utenfor VKM. Dette er for å sikre full åpenhet om VKMs bidragsytere. VKM ønsker med dette også å kreditere forfatterens institusjoner for bruk av deres ansattes tid.

Det er viktig at VKM er avsender av arbeid som er utført i regi av VKM. VKMs uttalelser skal derfor siteres som følger («Suggested citation»):

VKM, NN, NN, NN, NN (se forfatterrekkefølge i VKMs uttalelser) (årstall). Tittel. Opinion of the Panel on ...navn på faggruppe.../the Scientific Steering Committee of the Norwegian

Scientific Committee for Food and Environment. VKM report YYYY:no, ISBN: 978-82-xxxx-xxx-x, ISSN: 2535-4019. Norwegian Scientific Committee for Food and Environment (VKM), Oslo, Norway.

Alle vitenskapelige uttalelser fra VKM publiseres som VKM-rapporter i VKMs rapportserie på vkm.no. VKMs sekretariat registrerer uttalelsene fortløpende i det nasjonale forskningsinformasjonssystemet Cristin (Cristin, 2017)¹. Sekretariatet sender sammendragene fra uttalelsene til European Journal of Nutrition and Food Safety (2017) for relevante fagområder.

Praktisering av VKMs forfatterskapskriterier

VKMs kriterier for forfatterskap og faglig ansvar i en vitenskapelig uttalelse skal gjenspeile rolle- og arbeidsfordelingen og det brede samarbeidet som ligger bak VKMs uttalelser (Vedlegg 1-2).

Det enkelte medlem av den ansvarlige faggruppen/hovedkomiteen /godkjenningsgruppen har selv ansvar for å delta og bidra i arbeidet i en slik grad at vedkommende oppfyller punkt c) og d) i kriteriene. Det vil kunne være aktuelt at medlemmene bidrar til idé og utforming (punkt a), og det forventes at medlemmene bidrar til kritisk revisjon av rapportens vitenskapelige innhold (punkt b), uten at de nødvendigvis til fulle oppfyller dette.

Hvert enkelt medlem av prosjektgruppen har selv ansvar for å delta og bidra i arbeidet med uttalelsen i en slik grad at vedkommende oppfyller punkt a) og b) i kriteriene.

Når en uttalelse er klar for sluttbehandling, skal minimum to fagfeller kommentere på utkastet (Vedlegg 2). En fagfelle er ikke medlem av prosjektgruppen som har utarbeidet risikovurderingen og er ikke involvert i godkjenningen. Vedkommende er enten en ekstern fagperson eller et VKM-medlem med ekspertise innenfor fagfeltet. Fagfellen er blant bidragsyterne som skal nevnes under avsnittet «Acknowledgement».

¹ I Cristin kan man også legge inn alt fra enkle populærvitenskapelige artikler, foredrag, intervjuer osv., til vitenskapelige publikasjoner. Dette er det opp til den enkelte forfatter å selv legge inn.

Forfatterskap ved inhabilitet eller ved dissens

VKMs vitenskapelige uttalelser utgår fra VKMs hovedkomité eller en faggruppe, alternativt fra en godkjenningssgruppe oppnevnt for det aktuelle prosjektet. Et medlem av den ansvarlige faggruppen/hovedkomiteen/godkjenningssgruppen som er inhabil og dermed ikke kan delta i arbeidet med en vitenskapelig uttalelse kan ikke stå som forfatter av denne. Dette skal fremkomme på side to i uttalelsen. Et medlem av den ansvarlige faggruppen/hovedkomiteen/godkjenningssgruppen som velger å ta dissens kan fortsatt stå som forfatter. Dissensen (the minority opinion på engelsk) skal beskrives og begrunnes vitenskapelig på side to i uttalelsen, sammen med personen(e) som tar dissens.

Det er den ansvarlige faggruppen/hovedkomiteen/godkjenningssgruppen som har ansvaret for å slutføre arbeidet. Det er derfor ikke mulig for medlemmer i en prosjektgruppe (eksterne og VKM-medlemmer og ansatte i sekretariatet) å ta dissens på faglige uenigheter i arbeidet. Klarer ikke deltagerne i prosjektgruppen å bli enige, må de ulike synene legges frem for ansvarlig faggruppe/hovedkomité/godkjenningssgruppe.

Et prosjektgrupped medlem som ikke er medlem av ansvarlig faggruppe/hovedkomité /godkjenningssgruppe, og som er uenig i hele eller deler av uttalelsen, kan velge å ikke være medforfatter. Prosjektgrupped medlemmet vil uansett stå på listen over de som har deltatt i arbeidet. Ønsker medlemmer av en prosjektgruppe å trekke seg fra arbeidet, vil dato for når han/hun trakk seg stå etter navnet under avsnittet «Acknowledgement».

Generelt om dissens i VKM

I VKM-sammenheng er dissens en meningsforskjell eller uenighet i risikovurderinger, som skyldes ulik tolkning eller vektlegging av det vitenskapelige grunnlaget for arbeidet.

Generelt sett bør faggruppene/hovedkomiteen/godkjenningssgrupper arbeide for å komme frem til en felles konklusjon i risikovurderingene (konsensus), samtidig som usikkerheter og kunnskapshull kommer tydelig frem. Hvis det likevel viser seg umulig å komme til enighet, skal mindretallets syn begrunnes skriftlig i risikovurderingen og være underbygd av vitenskapelig litteratur.

En risikovurdering/vitenskapelig uttalelse i VKM skal forholde seg til VKMs mandat generelt og til mandatet for oppdraget og spørsmålene som oppdragsgiver har stilt. Det er derfor bare dissenser i faglige spørsmål som ligger innenfor det aktuelle mandatet som kan inkluderes i en risikovurdering.

Ved uenighet om hvorvidt en problemstilling er innenfor mandatet og dermed gir anledning til dissens, er det sekretariatet ved prosjekteier som avgjør dette. Prosjekteier tar avgjørelsen i samråd med prosjektleder, faglig leder i prosjektgruppen og lederen av den ansvarlige faggruppen/hovedkomiteen/godkjenningsgruppen.

Referanser

Cristin (Current Research Information System In Norway). 2017. Det nasjonale forskningsinformasjonssystemet. <https://www.cristin.no>

EFSA (European Food Safety Authority). 2016. Editorial: Review of authorship principles. EFSA Journal 2016; 14(9):e14091, 3 pp. Journal DOI: [10.2903/j.efsa.2016.e14091](https://doi.org/10.2903/j.efsa.2016.e14091)

European Journal of Nutrition and Food Safety. 2017. ISSN: 2347-5641. Journal DOI: <http://dx.doi.org/10.9734/ejnfs>.

International Committee of Medical Journal Editors (ICMJE). 2016. Recommendations for the Conduct, Reporting, Editing, and Publication of Scholarly work in Medical Journals (Vancouverkriteriene, også kalt Vancouverkonvensjonen). Updated December 2016. <http://www.icmje.org/icmje-recommendations.pdf>

Vedlegg

Vedlegg 1 [Roller og ansvarsfordeling i VKM](#)

Vedlegg 2 [Rutine for godkjenning av risikovurderinger](#)